

Ta liigub ometi . . .

Rahvaülikooli mõte liigub ometi . . .

Suur hulk teda küll veel ei tunne, on tema vastu ükskõikne, mõned tunnevad poolikult, neist on saanud harilikult rahvaülikooli vastased, ainult üsna vähesed on suutnud tunda rahvaülikooli olemuse tuumani — need on ta sõbrad. Millest säärane mitmesugune suhtumine ja suurema hulga ükskõiksus?

Kasvatustöö, ja rahvaülikool on ju esijoonel kasvatusasutus, on niivõrd tagasihoidlik, intüimne tegevus, et seda kõrvalseisja peaaegu ei märkagi. Ja mis märgatakse, see ei olegi nii rõõmustav: kooliruumid — kitsad, pimedad *), õppeaeg lühike, kava sellevastu liig mitmekesine — mis seal ikka ära õppida jõuab. Nii valmibgi otsus: rahvaülikool ei suuda suurt pakkuda.

Ainult need, kes vaevaks võtavad rahvaülikooli isiklikult külastada ja siinset elu üksikasjalikumalt silmitseda, märkavad seda vaikset kasvatustööd, mis toimub igal sammul, hommikust õhtuni. Nad märkavad seda, hindavad ja muutuvad rahvaülikooli sõpradeks. Sel viisil on juba nii mitmestki Saulusest saanud Paulus.

Kuid see, millega rahvaülikool kogu ilmas läbi on löönud, poolehoidu võitnud, sagedasti imestust äratanud, on siiski tema õpilaste pärasine elu ja töö oma kodus ja kodumaal.

Viljast peab puud tuntuks — see maskab iga kooli, seega ka rahvaülikooli kohta. Ja see vili on olnud häa, pea ilma erandita, kõigil mail, kus rahvaülikool endale eluõiguse kätte võidelnud.

Meil on häa meel tunnistada, et ka Eestis rahvaülikooli õpilased on suutnud tähelepanu osaliseks saada, eriti isikute ja asutuste poolt, kes tegelikult meie maa kultuurielu juhivad ja kohalikkude tegelastega sagedasti kokku puutuvad (E. Haridusliit, Maanaiste Keskseits j. t.).

See annab meile julgust edasitöötamiseks, see näitab, et rahvaülikooli mõte meilgi järjest rohkem pinda võib. Seda näitab muuseas ka õpilaste arvu järkjärguline tõus. Käesoleval aastal see jõudis piirini, millest kaugemale minna on võimalik ainult kooliruumide laiendamise teel, kuna sügisel paljud ruumipuudusel kooli ei pääsenudki.

Mõte liigub . . . 19. juunil korraldatakse meie kooliruumes esimene üleriiklik rahvaülikoolide tegelaste päev, kus

*) Kõne muidugi Virumaa Rahvaülikoolist.

tuleb ka kõne alla üldise rahvaülikooli propaganda-päeva korraldamine käesoleva aasta sügisel.

Siin võivad meie vilistlased õige palju teha ja peavadki tegema, rahvaülikooli-päevade korraldamisel abiks olles, või tarbe korral neid ise algatades.

Kuid ärgem unustagem ka oma kohust noorte juhtimisel rahvaülikooli. Mida rohkem soovijaid on, seda parem, siis võib teostada teatavat valikut, mis tõstab rahvaülikoolipere taset. See asjaolu on väga suure tähtsusega, sest rahvaülikooli ülesanne ongi just tublide andekate maanoorte arendamine ja kasvatamine maa kultuuri tegelasteks. Sellepärast esimene nõue: tülijlad olgu tüsedad, tõsiselt edasiptüüdivad noored, kellest võib tulevikus midagi loota. On meil sääraseid, siis võime kindlad olla, et rahvaülikooli-mõtte ka tulevikus liigub ja liigub tõusuteed.

Rahvaülikooli lastelaul.

10. a. juubelpäevaks - L. Kober

J. R.

Ansajatt.

1. 3. *kerks vony kodumaa kal-li-mat pai-ka jõe-lä-tel sih-ti-de*
 2. *Uurimustsi saama me väija-de lep-sed looma-me lak-ka sel*

1. 3. *al-gust geo-gra-fel üks on kesk väija-de väikost ja*
 2. *paik-sest tun-tes seati-ga meist ärina-sepp oopere*

1. 3. *tej-de me aa-de-se val-gus*
 2. *käl-va-ja ka-õu-mat väik-sel*

Tähelpanekuid Soome rahvaülikoolidest.

Olin möödunud talvel õppimas Soomes, Põhja-Savo rahvaülikoolis. Kasutasin siis seda erakorralist võimalust täielikult selleks, et tundma õppida soomlasi nende elus, kombeis ja piüüetes. Reisisin õige palju Soomes ringi. Nägin nii igapäevases, harilikus töö-korralduses olevaid Soome talusid; õppisin

tundma Soome talupoegi, neid tagasihoidlikke, lihtsaid maa-
mehi. Tutvunesin Soome maakultuursete oludega, maa selts-
kondlise tööga; jälgisin maanoorte vaimseid harrastusi jne.
Kevadel sõitsin parema rahuldustundega tagasi kodumaale,
sest olin kuulnud-näinud üle ootuste palju rohkem.

Matkates Soomes, leidsin igal pool ees rahvaülikooli vilist-
lasi. Siin ütles peremees, et minagi olen olnud õppimas rahva-
ülikoolis; teises talus tuli aga tüse pere ema targa näoga sele-
tama: „Vai siis olette siellä opiskelemassa! Vai niiso!“ Ja
jutustas, et temagi on olnud 20—30 a. tagasi õppimas rahva-
ülikoolis. Siin-seal leidsin noori poisse ja tüdrukuid, kes õhinal
seletasid, et nemadki on olnud möödunud talvel ehk paar-kolm-
aastat tagasi õppimas rahvaülikoolis. Igas Soome talus olen
leidnud vähemalt ühe isiku, kes on lõpetanud rahvaülikooli.
Oli see siis isa või poeg, ema või tütar. P.-Savo rahvaülikooli
vilistlaspäevale 7. II 37. tuli vanu hallpäisi taluperemehi, kes
nimetatud koolis on õpilastena olnud 40 a. tagasi. Oli juhus,
et vil-päevale tulid isa ja poeg, mõlemad vilistlased, kuna
noorem poeg ja vend parajasti rahvaülikooli kursust oli soori-
tamas. Võisin sellest otsustada, et siiski rahvaülikool on, mis
seob enesega oma õiget kasvandikku eluks ajaks. Järeldasin
rahvaülikooli endiste õpilaste, nüüd aga juba „suur-meestseks“
sirgunud, õnnitlustest, et rahvaülikoolis saadud tõeterad on
olnud põhjaks ja tõukejõuks kogu isiku edaspidisele arengule
ja edasijõudmisele. Ei muidu nii südamepõhjast mälestataks
kooli, kus on oldud ainult 6 kuud õppimas. Särasilmil jutusta-
vad Soome rahvaülikoolide tegelased, et praeguses Soome va-
litsuses on kolm ministrit, kes on lõpetanud rahvaülikooli. Sa-
muti Soome president Kallio on kogu aeg lähedal seisnud rah-
vaülikoolile. Sellest tingituna kasvab aga rahvaülikooli kui
õppeasutuse enese autoriteet üha enam rahva silmis.

Kas on aga otsesest rahvaülikooli mõju soomlaste juures
märgata ka igapäevases elus? Kui võrdleme Eesti ja Soome
põllum. olukorda, siis võime öelda, et 20—30 arenemisaastat
Soome põllumees on meie omast ette jõudnud. Millest see tin-
gitud? Suuremal osal meie põllumeestest on vast paarikümne
aastane vaba arenemistee seljataga; samuti on meil ka vähe
neid iseseisvaid peremehi, kel oleks vastav kutsealaline eel-
haridus. Soome põllumees on aga kogu aeg sammuunud vabat
arenemisteed. Soome põllumees on põllumehe-tarkust ammu-
tanud rahvaülikoolidest ja põllutöökoolidest, missugused mõle-
mad on Soomes tegutsenud juba aastakümneid. Harva leiame
Soomes talu, mille peremees pole saanud põllumajand. kooli-
haridust. Kas rahvaülikoolis või põllutöökoolis — ühes neist on
peremees õppinud. Palju on neidki, kes on lõpetanud mõlemad
koolid. Praegult peetakse aga siiski rohkem lugu rahvaüli-
koolist. Eriti neis taludes, kus peremees või perenaine on lõpe-
tanud rahvaülikooli, saadetakse korda-mööda kõik lapsed õp-
pima rahvaülikooli. „Tulgu neist mis tahes, kuid põhja peab
andma rahvaülikool,“ lausus üks Soome talu-ema. Keegi arst
rääkis, et tema oma kogemuste põhjal võib otsustada igast
võõrast talust seda, kas on seal rahvaülikoolis käinud inimesi
või mitte.

Soome esimene rahvapäikool alustas tegevust 1889. a. Porvoos. Niisiis juba 48 a. — pea ühe inimea — on rahvapäikool kasvatanud Soome noorsugu. Praegu on Soomes 54 rahvapäikooli, kus õpivad igal talvel umbes 3000 noort. Eestis on aga ainult 2 samatüübilist kooli. Soomes tuleb iga 1200 elaniku kohta üks rahvapäikooli õpilane, meil on vastav arv aga umbes 10.000. Toodud numbrid ise kõnelevad, millise tähtsusega Soomes suhtutakse rahvapäikoolile.

Maikuul 1937.

P e e p K ä r p .

Õunaõisi.

Viru linnas kummardub tüdruk lahtisel aknal, pilk suunatud imetlevalt aeda: õunapuud õitsevad! Puhas, pehme, valendav õitekühil on vaevast segatud lehtede roheline, aga ladvaoksad sirutuvad taevasinasse.

Peipsi äärses kalurikülas sammub teedpidi teine tüdruk, jalgraja kohale ulatub õitest valge oks — külatänavad on palistatud õitsevate viljapuudega, iga maja aiakeses õitseb neid nüüd!

Konraks vaid kohtuvad Viru ja Võru õisi imetlevate inimeste mõtted samal teel: — Nüüd vast õitsevad õunapuud ka meie suures kodus? On vast sellelaadilisi mõttevilkeid lääne-, ida- ja kesk-kodumaalgi?

Kunagi, aastaid tagasi, oli neid, ükskeist mõistvaid, kolm. See oli suvipäeval, kui vanade õunapuude oksad roosa-valgesse peidetuna moodustasid õiskatuse kruusatud aiastele. Sääli jalutas paar heledais rõvis, puhtaimelist inimest, sulades lahutamatuks tervikuks päikselaululise, õitest lõhnava aiaga. Neis oli samapalju lootvaid, ideaalseid mõtteid, kui oli saagitootusi õiteski, kuid ka sama haprainana näisid nad. Aga juba märgati ka kolmat, pikemat ja tolle näolt kadus üksilduse vari, kui ta võis liituda teistega.

Paljugi on õisi pudemenud tollest ajast saadik ja üks tüdrukust, haprainim, pole neid mäinud enam mitu kevadet.

Nähti õisi langevat ideaalseilt lootusiltki ja vaatamata lakkamatule võitlusele kahjuritega, ei või teisedki kiidelda saagilootustega.

Kes töötab järjekindlalt ja edukalt, tunneb ennast sageli töökoorma raskusest surrutavat maad-ligi, ainult usk paremaisse päivisse tõstab ta pääl jälle püsti. Aga teine on tallanud tuult, on haaranud lahtisi-käsi kõike, mida uskus olevat omandamisväärset, kuid — uusi väärtusi leides on kaotanud vanad — ikka tuulde, kuni leiabki jälle tühjad peod... Kas peavad siis kõik need, kes uhke rahuloluga päid ei või tõsta, nüüd süüdlasena hoiduma kõrvale ükskeisest ja kõigest, kes neist enamat lootsid? Sõprus on olematuks hõõrdunud vastu igapäeva tänavakive, ülihelladena tõmbutakse endasse.

Igal kevadel aga laotuvad õitsevad oksad üle teede ja uued nored sõbrad näevad selgeid sihte oma ees, milliseid näidanud neile kasvatajate heledad, lootustandvad sõnad, nende

tulevikumõtteid valgustab suvipäike ja sõbratunded ei pörka vastu tegelikkuse nurke. Kas jääb see elamus neilegi kord ainult mälestuspildiks, mille meenutamine vahel isegi haiget võib teha?

Tuleb vast siiski leppida paratamatusega, et teostub ainult õige väike protsent kavatsusest ja sageli hoopis teisel kujul, samuti kui õunaõitest viljaks valmib vaid väike osake. Ei võigi enam, siis murduks puu ja jääks väikeseks vili. . .

Olukordi nii võttes ei tarvitseta siiski silmi maha lüüa maabrite ees, kelle töövili on ehk silmnähtavam. Ei suuda ju kõik anda oma parimat, olles ühiskondlike ideede otseses teenistuses. Mõnigi rahutult otsisklev pilk pöördub korrastama enda siseilma ja mõistatama kaasinimeste varjatumaid nõrkusi ja jõude kusjuures väline tegevus saab ainult raamiks, siseehitust kaitsvaks müüriks! Nüüdisel väliste hoogtööde ajastul on ka põhjendatud siseinimese üksindusse tõmbumine.

On siiski parem heita endast too eraldav kest esimesel soodsal juhul, päästa valla takerduvad mõtted vastastikusel arutluses ja mõistvalt suhtuda kaasaegsesse! Kõik, kellele võimalik, koguvad ju jälle oma ühiste aadete koju veetma suvist vaba päeva, aga need, keda hoiavad tagasi kaugus ehk kohustised kodu ja lähema ümbruskonna vastu — elavad mõttes kaasa tolle päeva vabadusi ja toiminguid. Lootustandvaks jõuks jääb ka kõige katkisemal silmapilgul pilt kevadiselt õitsevast aiast ja usk, et ikkagi suudetakse teha viljakat tööd! Iga noore südames elab soov — järglasile pärandada oma elutöö kord — sarnase õites, vilju töötava õunapuuga.

L. K.

Sõnake R-ülik. vilistlase ülesannetest ja nende lahendamise võimalustest.

Meil on korduvalt kõne all olnud R-ülik. vilistlase tegevus ja ülesanded. Oleme omavahelistel arutlustel kaalunud tegevuse suune ja jõudnud senini ühisele otsusele: meie ülesanne on meie kodude ja maaelu arendamine. Küsimusena seisab aga alati silmi ees: kust kohast ja misuguses suunas asuda ülesande täitmisele, et saada kõige tõhusamaid ja püsivamaid tagajärgi?

Ülesande tähtsuse ja selle täitmise hädavajalikkuse tõttu võtangi siin sõna, ühtlasi püüdes leida teid küsimuse lahendamiseks.

Võrreldes tegevusvälja, millel peaaegu 100% R-ülik. vilistlasel tuleb tegutseda, teiste, näit. linna kodude ja eluga, näeme, kui laialdane, vastutusrikas ja tähtis meie tööpõld on.

Talude korrastamise ja tulukuse tõstmisega ei hoolitse meie mitte üksi iseendi parema äraelamise eest, vaid sellega aitame kaasa kogu rahva heakäekäigule ning järgnevate põlvkondade arengule. Meie riigi alustoeaks ja edasikandjaks on olnud senini ja jääb ka tulevikus maainimene — põlluharija.

Avasilmi vaadeldes taluelu ja selle praeguseid puudusi, peab tunnustama: maaelu kaotab oma kõitvuses väga palju meie kodude korrastamatuse ja majapidamiste ekstensiivse pidamise tõttu, mis omakorda hoiab kammitsas kogu maakultuuri arengu. Tung talust linna leiab nagu õigustuse: kodu on inetu ja ei tasu töövaeva. Linnast seevastu saad enda huvidele täielise rahulduse. Kui sinna juurde võtta veel omal ajal linnast maale levinenud n. n. „kraadekultuuri“ sugemeid, siis selgub, millised raskused ja hävitavad tegurid töötavad eesti maakodudes endis maaelu vastu, mürki süstides kasvava noorsoo hinge.

Vabaneda neist puudusist ei suuda meie korraga. Ei saa ka meie vähene vilistlaspere neid käega ära pühkida, kuid paranemisele tunduvalt kaasa aidata saab siiski.

Mis siis selleks teha? Siin tuleb tööle asuda plaanikindlalt igatüüel vastavalt oma olude- ja jõukohaselt. Peame tõmbuma kõigepealt endi kodude juurde, neid õitsvale järjele viies aitame tunduvalt kogu Eesti arengule kaasa. Meile aga ei või keegi näpuga näidata: teie olemasolu ei vääri nimetamist.

Töökava ise koosmeks kahest osast: lähem ja kaugemale ulatuv. Lähemasse asetame: 1) kodude puhtuse, kaunistamise ja korrastuse, nimelt niivõrd, et neid võiks pidada inimese, liiatigi kultuurinimese eluasemeks; 2) talu tulukuse tõstmise. Kaugemasse: seltsielu — ümbruskonna arendamise.

Laialdaselt võidutseb eesti kodudes mustus ja enamuses kükitavad talud kui „tondilosisid“ keset lagedaid välju, tuulte ja tormide tõugata. On selgunud, et meie endigi kodud neist pahedest vabadi pole ja kelle kodu teistest ees on, see peab täiuslikumale püüdma, et leiaks järeltegijaid. Eeskujuga suudame vaid kõrvalseisjaid kaasa tõmmata. Meie aukohuseks olgu hoida rahvaülikooli õpilase kodu esirinnas, nii kui see teistes rahvaülik. maades on. Ja miks siis eesti kodu mustem peab olema kui teistel põhjamaa kultuurrahvastel? ...

Kuidas seda kõike teha ja millised need puudused on, teate igaüks enam-vähem ise, sest paremini hakkab viga alati silma, kui seda kõrvalt vaadata, liiatigi avarama silmaringi puhul. Kergemini näeme aga siis ka mõndagi, kui oleme leidnud sarnase koha, kus peame tunnustama: siin on talu parem ja korralikum ja mul on kodus sarnased vead, millised võin ka kohe kõrvaldada.

Üks asi olgu siiski tähendatud: naispere tehku enne maja puhtaks ja siis kangastelgedele. Maja on puhas ja kaunis ilma kalliste vaipadeta ja pehme mööblita.

Mida naised sees, seda mehed väljas. Parandame ära ripakile vajunud väravad, otsime õuel vedelevaile prahi- ja sõnnikuhunnikuile koha, korjame laialipillatud tööriistad kokku ja siis vast asume talu välimuse kaunistamisele — hoonete värvimisele ja ilupuude ja -põõsaste istutamisele.

Talu üldine korrastuse vajadus ilmneb siis isegi ning talu tulukuse tõstmise otsimisel leiame ka siin kohaseid teid.

Ühest väga inetust ja senini pea puutumata seisnud kodude labastajast tuleb vabaneda koos mustusega. See on meie ebakultuurne väljenemisviis, inetud, tihti isegi rõvedad sõnad

meie igapäevases kõnes. Niikaua kui püsivad need aukohal, ei saa kõneleda kultuurinimesest. Äärmine labasus mõjub isegi tõkestavalt noorte vaimlisele arengule ja viib neid hoolimatutele (ja kõlvatumatele) tegudele. Ruum ei luba mul siin näiteid tuua, kuid püüdku igaüks jälgida inimesi ja kuulata nende kõnelusi, siis leiab ta näiteid küllaldaselt.

Kuis võibki areneda samases kodus ilumeel, ühine ja rõõmus kodurahu, süveneda vaimne areng, kus tarvitatakse väljendusi, mis harilikult ei kannata trükimusta. Labane väljendus laste eneste, sama vanemate ja laste vahel muudab elu ebameeldivaks. Kas ei seisa selles isegi osa tõuget noorte põgenemisel kodudest? Kindlasti!

Need on vajalikud parandused, mis meie endi kodudes esijoones peame läbi viima.

Talu tulukuse tõstmises saame me vaevalt midagi järsku läbi viia, sest see vajab suuremat rahalist kulu. Osal vilistlastest, kellel ei ole veel peremehe või perenaise õigusi, tekiks raskusi ja satuks mõni isegi vastollu vanematega, kes võibolla tihti peavad kergemeelseks neid kavatsusi ja plaane. Ka siin peame otsima endile niisuguse tegevuse, kus meid ja meie tööd hakatakse hindama, nähes, et see toob kasu.

Väikselt alates võime seada sisse mesilastepidamise, ka seal, kus me muud ette võtta ei saa, nagu alevikkudes, — hoole ja vaeva tasu on kindel. Asutada vilja- ja marjapuuaeda talusse tundub piüha kohusena. Samuti aiaviljamaa laiendamine, nii et leiduks juurvillja talus ka läbi talve, aga mitte nii, nagu seni — vaevalt jõuluni, ja pärast seda vahib toidu ühekülgsus kõikjalt vastu. Ka keedised ja marjamahlad kuuluvad siia.

Mis aga puutub põlluharimisviisi ja taimekasvatuse, eriti aga rohumaade kohta, siis peame olema need pioneerid, kes suudavad tõestada ühe või teise paremust koos karja tõu- parandusega.

Taimekasvatuses ei saa minna suurejoonelisele teostamisele enne, kui pole katsetamisega kindlaks tehtud esimevad puudused, taimestikku tundma õpitud ja mulla laad kindlaks määratud. Katsetes seisab kogu töö edu.

Kaugemale ulatava osa, s. o. seltsielu teostamine tuleb vaid siis kõne alla, kui kodu on puhas ja korras. Ei ole ükski ühingu liige eeskujul andev, kui jookseb seltsi tegevusse ja jätab kodu mustusse ja umustusse.

Maal jääb tähtsamaks enesearendamiseks õpiring. Kus neid ei ole, tuleb leida teid nende ellukutsumiseks. See on tee, mille kaudu täiendame end ise ja kus kõige paremini saame arendada teisi.

Tegeledes ühingus kas juhina või liikmena, võtame kohustusi tõsiselt. Aitame kaasa, et kaoks ebatäpsus ja ka siin valitsev tülgastav labasus koosviibimistel ja harjutustel. Anda elurõõmu ja töötahet, kaasa tõmmata passiivseid jääb meie ülesandeks.

Edasi peame hoolitsema ka kõllbulike, sobivate ja vaimselt rahuldavate lõbustuste eest. Selleks seltskondlik mäng ja rahvatants rohkem ausse ja esikohale! Hävitust aga kõikjal

leierdatavatele võõrapärastele lööklauludele, mis hävitavad rahva omapära!

Meie vilistlaspere välarsus jääb püsima, kui suudame teostada sellegi kava. Jääme elava tule kandjateks. Sammu edasi! — on olnud alati meie püüed, ja selles teadmises esitasin need mõtted, teades, et igati meist asub kindlamini tööle, luues kodu kaunimaks, talu jõukamaks ning aidates ühtlasi kaasa meie rahva üldarengule.

Võnnjas, 15. mail 1937. a.

A l u T a m m a r,
XII lennu vilistl.

Rahvapärimusi päästma.

Meil ei ole palju, millega vanemate kultuurrahvaste juures uhkustada võiksime, eriti vaimlise loomingu alal, kuid ühe vara poolest oleme tõesti rikkamad kui mitmedki vanad, suured rahvad — see on meie rahvaluule. Meie esivanemate vaimline looming äratas tähelepanu juba siis, kui olime veel võrra võimu all, kuid iseseisvuse päevil on see vanavara paisunud kahekordseks ja ulatub käesoleval ajal poole miljoni leheküljeni. Kui sellest arvame, et meie maa rahvaluulest tühjaks on korjatud, siis eksime väga. Nagu teatab Rahvaluule Arhiiv, kuhu viimasel ajal kokku woolavad korjandused, on mitmed alad meie kodumaal korjamise rünnakust seni peaaegu puutumatud. Kuid ka neis kohtades, kus juba aastaid korjatud, leidub ikkagi midagi, mis teadusele huvi võib pakkuda, sest rahvapärimused moodustavad peaaegu tühjendamatu tagavarsalve ja see salv täitub iga päev uute rahvaloomingu saadustega: uueaja rahvalauludega, kõnekäändudega, vanasõnadega, mõistatustega, juttudega jne. Kuigi nad sagedasti on sisult labased ja ei kannata igakord trükkimustagi, teadusele on nad tarvilikud, eriti käesoleva aja mõtlemisviisi ja kõlblise taseme uurimiseks.

Kuna meie rahvaluules peitub suur rahvuslik varandus, mille väärtus kunagi ei kao, siis on aeg päästa, mis veel päästa laseb, sest iga päevaga väheneb vanade laulikute ja teadjate arv, kes üksteise järele manalasse rändavad, väärtuslikke vaimuvarasid endaga kaasa viies. Sellepärast kõik, kellele meie minevik ja rahvuskultuur kallis, käed külge! Rahvaülikooli õpilased peaksid ka siin teiste aatelite töötajate ridades sammuma. Keegi ei saa siin vabandada oskuse puudusega, sest Eesti Rahvaluule Arhiiv saadab soovijaile korjamise juhised tasuta ja isegi viihud, kuhu saak tuleb kirja panna. Sellepärast on soovitav, et asjast huvitatud, ja neid peaks meie peres palju olema, otseteed Rahvaluule Arhiivi poole pöörduvad (aadress: Eesti Rahvaluule Arhiiv, Tartu) ja endid selle kaastöolisteks registreerivad.

Seda soovis ka soojalt Rahvaluule Arhiivi juhataja Dr. O. Loo­rits, külastades möödunud talvel Rahvaülikooli. Oleks väga kahju, kui tema soov jääks hütüdjaks hääleks kõrves.

J. R u u s.

Aasta- ja talipäev.

Aasta- ja talipäev on rahvaülikooli perele — vilistlastele, õpetajaile ja õpilastele — ilusamaks talviseks kokkutuleku ajaks. Aasta- ja talipäeva hääks kordaminekuks alatakse ettevalmistustega harilikult kaunis varakult, seda enam viimasel ajal, sest pidevalt kasvab talipäevast osavõtjate arv. Õpilastel on suur huvi näha vilistlasi, kelledele tahetakse pakkuda aastapäeva-peol ja omavahelistel koosviibimistel parimat. Vilistlasi seob ja tiivustab talipäevale tahe ammutada uut jõudu emakeselt rahvaülikoolilt ja uuendada sõprussidemeid, tahe tutvuda rahvaülikooli uute pereliikmetega. See tahe toob viimasel ajal talipäevale juba üle saja vilistlase.

11. aastapäeva pühitsemine algas 6. veebruaril traditsioonilise peoga. (Kavas: tervitusi juhatajalt, vilistlastelt ja õpilastelt, mille järele kanti ette M. Raua näidend „Kirves ja kuu“. Näidend õpiti näitekursuse ajal E. Haridusliidu näitekunsti konsulendi hra Valter Soosõrva juhatusel. Peo külastajaid oli rohkesti.

Pühapäeva kava algab rahvaülikooli lipu austamisega. Lipp tuuakse saali rahvariietesse rietatud õpilaste käes. Lauldakse „Üles Eesti noorus julge“, mille järele juhataja lipu juhtmõtte — „Viigem tuld Eesti kodudesse“ — alusel oma lühikese kõnega sütitab noori. Õeldakse tervitusi ja loetakse ette telegramme ja kirjalikult saabunud tervitused. Lühikene aktus lõpeb vaimustavalt riigihümniga.

Aktusele järgnes talipäeva koosolek. Kõneles juhataja hra Ruus teemil: „Praegusaja kultuurilisi sihtjooni“. Kõneleja märkis oma kõnes neid korraldusi ja uurimusi, mille abil ja teel sünnib viimasel ajal Eesti kultuuris suur ülesehitamine. Ta juhib tähelepanu sellele, kuidas püütakse saavutada kõigil aladel rahvus-, eestipärasust, nagu nimede eestistamine, kodukaunistamine ja rahvustunde süvendamine.

Eesti teadus on iseseisvuse ajal teinud suuri edusamme, eriti kodumaa ajaloo tundmaõppimise ja uurimuse alal.

Hariduse alal toimub suur ülesehitamise töö. Valitsus töötab intensiivselt koolireformi kallal, et meie hariduse korraldus omandaks püsiva ilme ning oleks soodus eesti kultuuri arengule.

Teiselt poolt kõneleja juhib tähelepanu sellele pääliskaudsusele, mis valitseb selles kultuuri ülesehitamistöös laiemates rahvahulkades. Korraldusi võetakse sagedasti vaid vormiliselt, neisse süvenemata. Jäädakse ükskõikseks asja mõtte ja väärtuse suhtes ning oldakse loid omis algatusis.

Lõpuks peatub kõneleja selle juures, kuidas tuleks suhtuda kultuuri süvendamise ja arendamise töösse rahvaülikooli vilistlastel. Ta märgib: lubamata on, kui vilistlased suhtuvad kultuuri tõstvatesse korraldustesse pääliskaudselt, nagu lihtsasse moeasjasse. Vilistlastel tuleb selles rahvuskultuurilises töös hoiduda võimalikult lihtsast vormi täitmisest ja teha see oma sisemiseks südameasjaks.

Läbirääkimistel tähendatakse korduvalt, et seltskondlikus kultuurilises töös valitseb pääliskaudsus ja suhtutakse vasta-

vatesse korraldustesse mehaaniliselt. Põhjuseks tuuakse selt-side rohkust, mis toovad killunemise tööjõududes. Samuti lei-takse, et seltsides leidub sageli „tegelintski“ tüüpe, kes ame-tid kuhjavad enestele, mille tõttu töö muutub pinnapäälseks.

Alutaguselt räägitakse, et perenaiste seltsid täitvat seal oma ülesanded hästi.

Märgitakse ka seda, et suudetakse omandatud kõrgetest ideaalidest ja sihtidest kohaliste olude tõttu teostada väga vähe. Teiselt poolt soovitatakse seada enda sihid palju kõrge-male, et ümbritsev elu ei suudaks meid liiga madalale kiskuda.

Lõppkokkuvõttes hra Ruus toonitab, et rahvaülikooli vi-listlaste õilsaks ülesandeks jääb eeskätt valitsusringkondade poolt algatatud kultuuriliste hoogtööde selgitamine ja lähen-damine laiematele rahvahulkadele.

Järgneb vilistlaskogu koosolek. Möödunud aasta aruanne esitatud kujul kinnitatakse. Juhatuse poolt esitatakse eelarve 1937. a. tasakaalustatult kr. 284,41. Eelarve kinnitatakse esi-tatud kujul. Sõna võetakse tegevuskava kohta. Soovitakse su-vipäeva eel lühiajalisi kursusi. Kursuste korraldamine jäe-takse juhatuse hoolde. Sealsamas juhatus hangib andmeid, mille põhjal teatavasti toimub tänavu mesinduskursus.

Soovitakse veel, et „Rahvaülikooli Teateid“ antaks aastas senise kahe korra asemel neli korda välja. Kaastöö vähesuse tõttu langeb see küsimus välja ja teadete ilmumine jääb endiseks.

Valimised põhikirja järele.

Vanuse tõttu langeb juhatusest välja prl. M. Roopere, kes valitakse tagasi. Valimisele tuleb ka revisjonikomisjon. Soo-vitakse tagasi endine revisjonikomisjon, mis ka otsustatakse häälteenamusega.

Edasi kerkivad üles küsimused, mis on seoses tali- ja su-vipäevaga. Juhitakse tähelepanu sellele, et summad tali- ja suvipäeva korraldamiseks on piiratud, mille tõttu senine vi-listlaste toetus à 25 senti osutub väikeseks. Ettetoodud asi-olude tõttu suurendatakse see summa 50 sendini.

Sellelega lõppes tööpäev.

Õhtul omavaheline koosviibimine. Elevust õhtusele koos-viibimisele töid õige mitmekesised ettekanded vilistlastelt ja õpilastelt.

Järgmise päeva hommikul öeldi teineteisele jällenagemist suvipäeval ning igaüks ruttas oma kohustuste täitmisele.

Kuidas pühitseme oma suvi- ja talipäeva.

Ossavõtjate arv meie suvi- ja talipäevadel on aasta-aas-talt kasvanud ja arvatavasti kasvab veelgi. See on väga hää, kuid teiselt poolt toob esile ka teatavaid raskusi: ööbimise-ruume ei saa laiendada vastavalt osavõtjate arvu kasvule, sa-muti ka toitlustamise vahendeid. Et kõik siiski korralikult sündida võiks, see nõuab vilistlastelt ka teatavat enesepiira-mist, vastutulekut kaaslastele, distsipliini. Oleks väga soovi-

tav, kui Rahvaülikooli läheduses asuvad vilislased viiksid sõpru ja tuttavaid oma juurde ööbima. Samuti on väga raske neil päevil võõraid, mittevilistlasi vastu võtta. Teletulemast on muidugi vilistlaste abikaasad, kuid sellega peamegi ka piirduma. Kui aga siiski mõnesugusel väga vajalisel põhjusel muid võõraid on ilmunud, siis tuleb neid tingimata esitleda kas juhatajale või majapidamise õpetajale, nende eest tuleb tasuda majapidamise õpetajale ka ülespidamise raha. Kogumise aeg suvi- ja talipäevadele on neile eelneva laupäeva õhtul umbes kella 19—20 ajal. Ametlik päeva avamine pühapäeval toimub arvatavasti lipu heiskamisega koolihoone lipuvar-dasse. Hommikupool päeva, kuni koosolekuni veedetakse oma-vahelises jutlemises ja tutvutakse teineteisega, kuna tants ja mäng ei ole kohane enne koosolekut. Kui laulda, siis ainult tõsisemaid laule.

On tungivalt soovida, et koosolekutest ja muist kavas ettenähtud korraldustest täiel arvul osa võetaks. Nagu teada, kestab suvi-, samuti ka talipäev tegelikult kuni kella 5-ni es-maspäeval. Kuid ametlik lõpp toimub juba varem, nii umbes kella 1—2 ajal. On väga soovitatav, et võimalikult kõik oleksid kohal kuni selle ametliku lõpuni, sest ainult siis võib ta kujuneda mõjuvaks.

Suitsetajad peaksid kõvasti selle eest hoolitsema, et suitsuotsad ei jääks vedelema eeskotta ega maja ümbrusse.

Ei ole vist vaja siinkohal nimetada, et alkohol iga-sugusel kujul jäägu suvipäeval vilistlas-test eemale.

Rahvaülikoolil on tekkinud ajajooksul kolm oma laulu (sõnad kui ka viis oma pere liikmete loodud). Neid tuleks rohkem laulma hakata. Esimene neist „Aastapäevalaul“ on suurele osale tuttav (Rahvaülikoolis õpitud). Teisi, nimelt „Rahvaülikoolilaste laulu“ ja „Tamm sirutab latva taevasse“ oskab viimane, s. o. 12. lendl. Et neid ka teistele tuttavaks teha, avaldame nad „Teadetes“. Käesolevas numbris ilmub „Rahvaülikooli laste laul“.

Oleks hääd, kui suvipäevale tulijad (muidugi ka teised) selle laulu ära õpiks, igaüks oma hääle, või kui see võimata, siis esimese hääle.

Kujunegu välja meie koosviibimistel kaunid traditsioonid, mis teeksid au vilistlaskonnale ja Rahvaülikoolile.

Teateid Rahvaülikoolist

7. veebruarist — 1. juunini.

Nad tulid ja töid hulga värskust ja elevust kaasa. Kui lahkusid, oli esimesel silmapilgul nagu tühi koht järele jää-nud, mida millegagi ei osanud täita. Kahju oli, et koosviibi-mine nii ruttu lõppes. Kuid see on elus ikka nii, et meile arm-saks saanud inimeste või ka olukordade lahkumine, kadumine valu teeb. Ilma selleta ei saa, sest see ongi tummus nende väärtusest ja vajalikkusest. Kui seda ei oleks, kui peaksime rõõ-

mustama nende lahkumisest, oleks see kurb, siis oleks parem olnud mitte kokku tullagi. Aga elu ei lase kaua pead norutada, ta ründab inimest oma ülesannetega ja sunnib teda unustama kurba meeoleolu, peanorutamist, sest töö, tegu nõuab rõõmsat meelt ja kirkast vaimu. Nii ka meil, Rahvaülikooli perel, tuli jälle hoogsalt kinni häärata oma igapäevasest tööst, tööst, mis pealegi huvitav ja meile ülitarvilik. Ja tõesti, kui esimene ebamugavus võidetud, tundsimine, et oleks nagu midagi juurde tulnud, tööhõugu, vaimustust, indu. Nüüd taipasime — seda tegi talipäev, seda tegid kaasvõitlejad, kes olid kõigist kodumaa sõppidest kogunenud Emakese hällipäeva pühitsema, seda tegid ühised laulud, kõned, mängud, seda tegi teadmine, et me ei ole oma mõtetes ja püüetes ükski, et oleme kui puu, mis oma oksadega, kuigi veel õredatega, ulatub katma kogu kodumaad ja et mõnelgi oksal puhkevad lootusrikkad õied.

See annab jõudu, see kihutab taga... Tööle... Ja töö areneb täiel rindel. Harilikud tunnid vahelduvad keskustelu ja õpingide töötundidega, argipäevane töö pühapäevaste puhkustega ja keesviikimistega. Segaeeskavaga õhtute kõrval korraldatakse mitmed sisukad tervikõhtud: kodu-, kodumaa-, hõimu-, rahvaluule- ja Kalevipoja-õhtu. Kuid suurema osa energiast pöörab endale muidugi harilik koolitöö ja mida lähemale kevadele, seda rohkem, eriti käsitöö alal, kus töötatakse otse ülima jõupingutusega.

Väliskülastest kõneall olevat ajavahemikul tuleks mainida kolme: Haridusliidu õppetöö sekretäri Neeme Ruusi, E. Rahvaluule Ahiivi juhatajat O. Looritsat ja noorsootegelast A. Meikopi.

Neeme Ruus külastas Rahvaülikooli 8. veebruaril, nii siis otse pärast talipäeva. Tema loengud olidki hääks üleminekuks peolt harilikule tööle. Sisult huvitavad, ettekandelt elavad, ei lasknud nad isegi väsinud silmale laugu langeda, sundides alatasta tähelepanu pingutama. Ettekannete aineks oli: „Maaharilase tüüpe“ ja „Kraadekultuurist“ — seega mõlemad teemad huvitavad ja mõnes mõttes isegi aktuaalsed.

9. ja 10. märtsil oli meie koolil õnn näha oma ruumides külastajana Dr. Oskar Looritsat, eesti müütoloogiat ja rahvaluule uurijat, kes on ka laiematele ringidele tuttav oma sütitavate raadiokõnedega. Ta esines Rahvaülikoolis kahe loenguga. Esimeses käsitles eestlaste põlvnemise küsimust, kus arendas oma teooriat meie idamaisest päritolust, põhjendades seda meie hingeeluga ja rahvapärimustega, teises tutvustas kuulajaid rahvaluule uurimisviisidega ja selle kogumise vajadusega, kutsudes ka Rahvaülikooli peret sellele õilsale tööle.

Mõni päev enne koolitöö lõppu külastas meid ammu aegne eesti noorsoo ja rahvaülikoolide sõber August Meikop. Kahes väga huvitavas ettekandes hra Meikop käsitles hariduse mõistet ja mõudeid, mis tuleb esitada haritud noortele.

Peab ütlemata: lõpupäevad Rahvaülikoolis olid „palavad“, sest töö lõppes mõni päev varem kui tavaliselt, nimelt juba 30. aprillil, kuigi lõpuaktus toimus alles 3. mail. Lõpupeol kanti ette E. Vilde „Pisuhänd“. Ettekandega võis rahul olla, kuigi vähese aja tõttu mäng paiguti pidi jääma viimistlemata.

Teisel mail, pühapäeval, toimus õpilaste käsitööde näitus. Käesolev näitus oli väljapanekute poolest suurem kui mõnigi eelnev, eriti naiskäsitöö alal. Näituse külastajaid oli haruldaselt palju, mis näitab, et huvi Rahvaülikooli näituste vastu kasvamas on.

Lõpuaktusega 3. mail lõppes möödunud kooliaasta tegevus ametlikult. Koolist lahkujate arv oli seekord rekordiline kogu Rahvaülikooli 12-aastase tegevuse kohta, nimelt said lõpuaktusel tunnistuse 60 õpilast, 3 olid lahkunud varem. Huvitav on märkida, et esimesel Rahvaülikooli tegevuseaastal õpilasi küll rohkem kooli astus, nimelt 71 (möödunud kooliaastal 63), kuid 14 õpil. lahkus enne kursuse lõppu koolist.

4. mail valgus laiali üle kodumaa 12-nes lend. Nad lahkusid lauluhelidel: „Kaks on kodu meil kaunimat paika...“ Õnn kaasa!... Viige tulid eesti kodudesse!

Kui arvatakse, et Rahvaülikoolis nüüd vaikseks ja rahu-likuks jäi, siis eksitakse. Kui siin põhjaranniku kaljupesas talvekuudel viibivad talvitajad linnud, siis nende lahkumisel algab läbirändavate lindude periood, milline kestab ligi paar kuud, need on ekskursioonid, mis peatuvad siin lühemat või pikemat aega. Mõni nädal käib neid iga päev, paljud ööbivad siin, mõned peatuvad isegi pikemat aega, nagu mgr. Indreko juhatusel töötav Lammasmäel muistendeid uuriv salk. Tulevikus on ette näha paar kursust, kaks suvipäeva, muuseas ka rahvaülikoolide tulevikku kohta suurt tähtsust omav rahvaülikoolide tegelaste päev. Alles juunikuul lõpul saavad ehk vanad auväärt Rahvaülikooli hoone põrandad, ukсед, toolid ja pingid vähe puhkust.

ABIPELLUNUD:

1. Laine Tamjärv — Nikolai Terk'iga.
2. Jaan Sibul — Armilde Liiviga.
3. Aneely Talu — Jakob Kilmiga.

KIHLATUD:

Aliise Kallip — Martin Klaasiga.

Noorpaaridele soovime Rahvaülikooli ja Vilistlaskogu juhatusel õnne ja edu uuel eluteel.

SAATKE „TEADETELE“ KAASTÖÖD! ASTUGE VILISTLASKOGU LIKMEKS!

Liikmemaksu alammäär 50 senti.

Eluaegse liikmemaksu alammäär 5 krooni.

Ühenduses on jõud!

TEADAOLEVAD NIMEDE MUUTUSED VILISTLASTE HULGAS.

Eestistatud nimi:	Endine nimi:
Randmaa, Vilma	— Braun.
Rajandu, Ilse	— Heikel.
Haavisto, Malle	— Gross, Kata.
Unb, Linda	— Poomann.
Küingas, Hilda	— Ploomann (Klaamann).
Toome, Arvin	— Tenneberg.
Pari, Leo	— Neudorf.
Saidla, Edur	— Sandman, Eduard.
Tõnismaa, Enno	— Tõnisson, Bernhard.
Haljaste, Johannes	— Allese.
Raju, Aliise	— Renser.
Veelma, Alfred	— Veelman.
Palmiste, Elgi	— Plaata, Elfriede.
Aruoja, Helmi	— Taalbach.
Aasalaid, Linda	— Assafrei.
Keder, Lembit	— Trambberg.
Vare, Lembi	— Ventsel, Helene.
Kaljuvee, Elsa	— Adamson.
Nõlvak, Meeta	— Nõmberg.
Kurmiste, Leo	— Kruspard.

Suvipäeva kava

19. juunil.

1. Kell 19—20 — Kogumine ja eine.
2. „ 21 — Eesti-õhtu (viimal. korral). Koosviibimine.
3. „ 24 — Õhtulaul ja öörahule minek.

20. juunil.

1. Kell 7.30 — Äratuskell.
2. „ 8.30 — Suvipäeva avamine lipuheiskamisega.
Laul: Ehitagem eesti kojad...
3. „ 9 — Hommikueine.
4. „ 11 — Koosolek. Peateema: Rahvaülikooli vilistlase ülesandeid. (Peasjalikult Alu Tammeri kirjutuse alusel.)
5. „ 14 — Pildistamine.
6. „ 14.30 — Lõuna.
7. „ 16.15 — Jäutuskäik.
8. „ 19.30 — Õhtusöök.
9. „ 21 — Koosviibimine.
10. „ 2 (21. VI) — Suvipäeva ametlik lõpp.

Käesolevale suvipäevale saavad vilistlased sõita riigi raudteel 50% hinnaalandusega. Selleks tuleb kohe peale teadete saamist Haridusliidule (adr. E. Haridusliit, Tallinn, Uus t. 2—2) sellekohane sooviavaldus aata, kus oleks märgitud: 1) sõitja ees- ja perekonnanimi, 2) lähtejaama nimetus, 3) soovija aadress.

1936/1937. a. õpilaste nimed ja aadressid:

Meier, Helene	— Salatse p. ag., Virumaa.
Klaaser, Erna	— Salla p. ag., Emumäe, Virumaa.
Roone, Alfriede	— Sonda, pk. 10, Virumaa.
Roostalu, Anita	— Viru-Jaakobi, Voore k. Virumaa.
Esbaum, Helene	— Kadrina Tarvitajate ü., Virumaa.
Soobard, Liidia	— Suurvalla, Liiva pk., Muhu.
Soobard, Pauline	— Suurvalla, Liiva pk., Muhu.
Leete, Linda	— Eisma p. ag., Virumaa.
Altmäe, Agnes	— Lambasaare, Rakvere, Virumaa.
Tõeväli, Aino	— Rakvere, Mädapää pk., Virumaa.
Korjas, Selma	— Salla p. ag., Emumäe, Virumaa.
Odar, Alo	— Kohtla, postitalu 5, Virumaa.
Sall, Heinrich	— Kunda, Kabeli k., Virumaa.
Purk, Voldemar	— Kunda 7—7, Virumaa.
Ojasild, Albert	— Koigi p. ag., Järvamaa.
Proosa, Erich	— Viru-Roela p. ag., Virumaa.
Raet, Otto	— Sauga p. ag., Pärnumaa.
Kesküla, Karl	— Haljala, Männiku pt., Virumaa.
Paljapealt, Juhan	— Tori jaam, Pärnumaa.
Post, Jaak	— Tori, Pärnumaa.
Liivoja, Hugo	— Nõmküla pt., Vägeva, Järvamaa.
Palmiste, Harald	— Lahala pk., Aravete, Järvamaa.
Rinde, Salme	— Rakvere, Mädapää pk., Virumaa.
Jams, Otilie	— Ambla, pk. 17, Virumaa.
Reidla, Elvine	— Lehtse, pk. 19, Järvamaa.
Aasa, Linda	— Tudulinna, pk. 10, Virumaa.
Palm, Ella	— Tudulinna, pk. 22, Virumaa.
Võhma, Ellen	— Kohtla-Järve, Järve k., Virumaa.
Roots, Meeta	— Järva-Jaani, Aeti k., Järvamaa.
Satsmann, Erna	— Tallinna sadam, Kahala Järvamaa
Arre, Benita	— Vihula p. ag., Virumaa.
Taidru, Elsa	— Illuka, Virumaa.
Tarvo, Malle	— Turuplats 1, Jõhvi.
Kongi, Makaroni	— Laekvere p. ag., Rakla, Virumaa
Kepp, Elvi	— Kaarepere, pk. 22, Tartumaa.
Karemaa, Ellen	— Kohtla-Järve, Virumaa.
Sepp, Magda	— Haljala, Raja k., Virumaa.
Valdmann, Pauline	— Viru-Nigula, Kalvi k., Virumaa.
Mägin, Elsi	— Kohtla p. ag., Virumaa.—
Suursoo, Liidia	— Kunda Piirivalve, Virumaa.
Krall, Meeri	— Kahala p. ag., Harjumaa.
Metsalind, Endla	— Virtsjärve p. ag., Tartumaa.
Kullik, Marta	— Viru-Jaakobi, Näsü pt., Virumaa.
Tamm, Endla	— Mäetaguse, Virumaa.
Tammar, Alfred	— Vohrja p. ag., Virumaa.
Cecer, Nikolai	— Aluksne, Läti.
Bulis, Eduard	— Nirzas, Luza, Ozupines pk., Läti.
Niit, Endel	— Jivala p. ag., Rakvere.
Kustap, Endel	— Kaarepere, Pikkjärve, Tartumaa.
Ojakivi, Maria	— Tori p. ag., Pärnumaa.
Sepp, Alma	— Kadila p. ag., pk. 6, Virumaa.

Aja, Lilli	— Kunda 40—2, Virumaa.
Paisuots, Aleksander	— Kirbla p. ag., Läänemaa.
Hallisto, August	
Mäehans, Artur	— Keina, Koigatsi, Läänemaa.
Grasmann, Susanne	— Rõuge, Suure-Runga v., Võrumaa
Poobus, Osvald	— Sonda p. ag. 6, Virumaa.
Tuus, Ants	— Laimjala Kahtla pk. 6, Saaremaa
Prants, Ernst	— Kunda alev.
Riipulk, Salme	— Lihula alevik, Läänemaa.

Toimetus: J. Ruus, viisistlask. esimees,

M. Roopere, „ laekur,

A. Mägi, „ sekretär.